

Právo EU

5. Přednáška – Vynucování práva EU

Úřední věstník EU

- jsou v něm vyhlašovány veškeré právní akty EU; smlouvy, platné právní předpisy, řada dokumentů Evropské komise, judikatury Soudního dvora a Tribunálu a sbírky konsolidovaných právních předpisů
- v platnost vstupují dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení

Úřední věstník EU

- vychází každý pracovní den ve všech úředních jazycích EU, tedy i češtině
- nahlížet do něj je možné i dálkově přes Internet prostřednictvím databáze EUR-Lex.
- <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>

JAZYKOVÝ REŽIM

- všichni občané Evropské unie by měli mít možnost seznámit se s právními předpisy, které jim jsou určeny.
- právní akty EU pak jsou překládány do všech 24 úředních jazyků EU a každý občan EU má právo v těchto jazycích s orgány EU komunikovat.

JAZYKOVÝ REŽIM

- Kdo rozhoduje o tom, které jazyky budou úředními jazyky Evropské unie?
- Každá země před přistoupením uvede, který jazyk chce pro účely EU používat jako úřední jazyk.
- Dohoda o tom se zaznamená v aktu o přistoupení.
- https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-languages_en

Vynucování práva EU

- Odpovědnost členského státu za porušení práva EU
- V tomto případě je nutno rozlišovat charakter porušení, tedy ve vztahu ke komu bylo toto právo porušeno.
- Mohou nastat dvě různé situace:

Vynucování práva EU

- a) členský stát porušil právo EU ve větším rozsahu a vzbudil tím pozornost Komise, která bdí nad dodržováním práva EU.
- b) porušení práva EU nastalo jen v „drobném“ případě – vůči určitému jednotlivci

Porušení práva EU členskými státy s obecnějším dopadem

- Porušení práva může spočívat:
 - a) ve zdržení se jednání (např. neprovedení směrnice) nebo
 - b) v aktivní činnosti (přijetí nebo aplikace národního legislativního aktu, který je v rozporu s právem EU)

Řízení před Komisí (fáze správního řízení)

- iniciativa náleží Komisi - sama rozhoduje o tom, zda a kdy zahájí řízení
- první fáze je předběžné (neoficiální) řízení
- v rámci zjišťování skutkového stavu odborné útvary Komise korespondují s orgány členského státu za účelem vyjasnění problému

Řízení před Komisí (fáze správního řízení)

- vlastní správní řízení je zahájeno zasláním oficiálního výstražného dopisu členskému státu.
- Komise v něm identifikuje domnělé porušení a stanoví členskému státu lhůtu pro odpověď (zpravidla 2 měsíce)
- Nespokojí-li se Komise s argumenty členského státu, vydává odůvodněné stanovisko.

Řízení před Komisí (fáze správního řízení) – odůvodněné stanovisko

- definuje přesně předmět sporu.
- není rozhodnutím, a proto není právně závazné
- faktická závaznost je však nade vší pochybnost, neboť při jeho nerespektování může (i když nutně nemusí) následovat žaloba Komise k Soudnímu dvoru

Fáze sporného řízení (před Soudním dvorem)

- Nepodrobí-li se členský stát odůvodněnému stanovisku, Komise může podat žalobu k Soudnímu dvoru.
- Žalobu může podat i jiný členský stát, avšak musí nejprve věc předat Komisi, aby proběhlo správní řízení.

Fáze sporného řízení (před Soudním dvorem)

- řízení před Soudním dvorem - Komise a žalovaný členský stát mají postavení sporných stran.
- rozsudek Soudního dvora má deklaratorní povahu, pouze se v něm konstatuje, zda členský stát porušil právo EU a v případě, že ano, čím.

Vynucení respektování rozsudku SD

- má-li Komise za to, že dotyčný čl. stát potřebná opatření nepřijal, dá státu opět prostor pro vyjádření se k dané věci
- není-li spokojena, vydá opět odůvodněné stanovisko, v němž upřesní body, v nichž dotyčný čl. stát nevyhověl rozsudku Soudního dvora
- stanoví rovněž lhůtu ke sjednání nápravy

Vynucení respektování rozsudku SD

- pokud stát ani poté ve stanovené lhůtě nevyhoví, může se Komise obrátit k Soudnímu dvoru, tentokrát již s návrhem na uložení pokuty členskému státu.
- pokuta má vždy finanční podobu, a to buď penále, nebo jednorázové sankce, případně kombinace penále a jednorázové sankce.

Porušení práva EU jen ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci

- porušení práva ze strany členského státu se tak týká jen jednoho vnitrostátního subjektu konkrétně určeného
- postižený jednatel bude uplatňovat svůj nárok vůči státu u vnitrostátního soudu

Porušení práva EU jen ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci

- v důsledku neimplementace směrnice a nemožnosti její přímé aplikace může vzniknout jednotlivci škoda

Porušení práva EU jen ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci

- tak tomu bylo i v případě Francovich.
- Čl. státy měly povinnost implementovat do svého práva směrnici, která jim ukládala povinnost zřídit fond, z něhož měla být poskytována náhrada nevyplacené mzdy zaměstnancům, jejichž zaměstnavatel se ocitl v insolvenci.
- Itálie tuto směrnici neimplementovala a fond nezřídila ani neurčila odpovědnou instituci.

Podmínky stanovené rozhodnutím Francovich jsou tyto:

- Účelem netransponované směrnice je založit subjektivní práva jednotlivce.
- Obsah těchto subjektivních práv lze na základě této směrnice specifikovat.
- Musí existovat příčinná souvislost mezi porušením povinnosti členského státu a vznikem škody, kterou jednotlivec utrpěl.

Další podmínky pro odpovědnost:

- Porušení práva musí být dostatečně závažné.
- Škoda se hradí v souladu s vnitrostátními pravidly pro odpovědnost.
- Náhrada škody nesmí být podle vnitrostátních pravidel podmíněna jiným úmyslným nebo nedbalostním jednáním na straně odpovědného státního orgánu.
- Do náhrady škody se započítávají i faktory, které by fakticky mohly snížit její hodnotu

Porušení práva EU ze strany jednotlivce

- porušení pravidel práva EU o hospodářské soutěži na úrovni EU (pravomoc orgánů EU Komise a Tribunál)
- jednotlivec může rovněž porušit zřizovací smlouvu nebo nařízení. (Zde je dána pravomoc pouze orgánů členských států, nikoli orgánů EU.)

Porušení práva EU ze strany jednotlivce

- jednotlivec může porušit právo EU i vůči jinému jednotlivci.
- zde pravomoc orgánů EU taktéž dána není, avšak je dána pravomoc orgánů členských států

ŘÍZENÍ V PŘÍPADĚ ROZPOČTOVÉ NEKÁZNĚ

- členské státy mají povinnost vyvarovat se nadměrných schodků veřejných financí
- pokud Komise dojde k závěru, že stát porušuje pravidla fiskální disciplíny, může se obrátit se stanoviskem na Radu
- Rada v těchto věcech rozhoduje namísto Soudního dvora

ŘÍZENÍ V PŘÍPADĚ ZÁVAŽNÉHO PORUŠOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH LIDSKÝCH PRÁV A SVOBOD

- při závažném porušování základních lidských práv některým čl. státem
- jedna třetina členských států nebo Komise podává návrh na to, aby Rada po obdržení souhlasu Evropského parlamentu jednomyslně rozhodla, že k takovému závažnému a trvajícím porušení dochází
- následně Rada kvalifikovanou většinou může rozhodnout, že určitá práva, včetně hlasovacích zástupců daného státu v Radě, budou pozastavena.

Další typy žalob před soudy EU

- Žaloba na neplatnost aktu orgánu EU
- Žaloba na nečinnost
- Žaloba na náhradu škody způsobenou EU
- Nepřímá žaloba na neaplikovatelnost aktu
- Pravomoc Soudního dvora ve sporech týkajících se EIB a ECB
- Zaměstnanecké spory
- Spory týkající se práv z duševního vlastnictví

Žaloba na neplatnost

- smyslem je zajistit přezkum legality aktů sekundárního práva.
- tuto žalobu mohou podat čl., EP, Rada nebo Komise.
- Rovněž fyzické a právnické osoby mohou iniciovat toto řízení, a to proti opatřením, která jsou jim určena nebo která se jich bezprostředně dotýkají.
- také Účetní dvůr a Evropská centrální banka, mají-li na věci právní zájem.
- Žaloby uvedené v tomto článku musí být podány ve lhůtě dvou měsíců, a to podle okolností ode dne vyhlášení příslušného aktu, ode dne jeho oznámení navrhovateli nebo ode dne, kdy se o něm navrhovatel dozvěděl.

Žaloba na neplatnost

- Důvody neplatnosti aktu mohou být:
- Nedostatek pravomoci k vydání aktu
- Podstatné formální vady aktu, tedy vady, které mohou ovlivnit obsah přijímaného aktu
- Porušení zřizovacích smluv nebo pravidel k jejich provedení
- Zneužití pravomoci orgánu EU

Žaloba na nečinnost

- může být podána členskými státy, některými orgány EU a v určitých případech i jednotlivci
- jejím smyslem je přinutit orgán EU jednat tehdy, když jednat mohl a měl, a přesto tak neučinil a nezbytné opatření nevydal

Žaloba na nečinnost

- je přípustná, jen byl-li příslušný orgán předtím vyzván k činnosti
- Jestliže se orgán, instituce nebo jiný subjekt ve lhůtě dvou měsíců od této výzvy nevyjádří, může být žaloba podána v další lhůtě dvou měsíců.
- Soudní dvůr sice nemůže přímo donutit dotčenou instituci k akci, ale jeho rozsudek v tomto řízení může být podkladem pro případnou náhradu škody.

Zaměstnanecké spory

- spory mezi EU a jeho zaměstnanci

Spory týkající se práv z duševního vlastnictví

- je upravena pouze v Jednacím řádu Tribunálu
- orgány EU, jejichž rozhodnutí mohou být napadena žalobou k Tribunálu je Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví a Úřad Společenství pro rostlinné odrůdy

Spory týkající se práv z duševního vlastnictví

- řízení před Tribunálem se tak může týkat jen zápisu známky či vzoru, tj. vzniku práva, nikoli nakládání s ním
- Tribunál se pro tyto otázky specializuje – má vyčleněny dva senáty, které zahrnují specializované soudce a jejich pomocníky.

Žaloba na náhradu škody způsobenou EU

- Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat spory o náhradu škody, tedy o náhradu škody ex delicto (nikoli z porušení smlouvy) okruh možných žalobců není vymezen
- tuto žalobu může podat i jednotlivec.
- lze ji podat do pěti let od vzniku škody
- žalovanou stranou může být kterýkoli orgán EU, který ji pak zastupuje v řízení.

Nepřímá žaloba na neaplikovatelnost aktu

- lze se domáhat neaplikovatelnosti nařízení vydaného kterýmkoli orgánem,
- kterákoli ze stran se může, ze stejných důvodů jako u neplatnosti aktu, domáhat neaplikovatelnosti tohoto nařízení, a to bez ohledu na lhůtu.

Pravomoc Soudního dvora založená dohodou stran

- Soudní dvůr EU má pravomoc rozhodovat na základě rozhodčí doložky obsažené ve veřejnoprávní nebo v soukromoprávní smlouvě uzavřené Unií nebo na její účet.

Pravomoc Soudního dvora založená dohodou stran

- Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat všechny spory mezi členskými státy, které souvisejí s předmětem Smluv, jsou-li mu tyto spory předloženy na základě rozhodčí smlouvy.

Pravomoci Soudního dvora ve sporech týkajících se EIB a ECB

- Soudní dvůr má v mezích dále uvedených pravomoc rozhodovat spory, které se týkají:
- a) plnění závazků členských států, jež vyplývají ze statutu Evropské investiční banky.
- Správní rada banky má v této souvislosti oprávnění, která jsou u vynucování práva EU přiznává Komisi;

Pravomoci Soudního dvora ve sporech týkajících se EIB a ECB

- b) usnesení Rady guvernérů Evropské investiční banky.
- Každý členský stát, Komise a správní rada banky může v této souvislosti podat žalobu za podmínek stanovených v žalobě na neplatnost;

Pravomoci Soudního dvora ve sporech týkajících se EIB a ECB

- c) usnesení správní rady Evropské investiční banky. Žaloby proti těmto usnesením mohou za podmínek stanovených v žalobě na neplatnost podat pouze členské státy nebo Komise, a to pouze pro porušení formálního postupu

Pravomoci Soudního dvora ve sporech týkajících se EIB a ECB

- d) plnění povinností národními centrálními bankami podle smlouvy a statutu Evropského systému centrálních bank. Rada guvernérů ECB má ve vztahu k národním centrálním bankám v této věci pravomoci, jaké vynucování práva EU přiznává Komisi ve vztahu k členským státům